

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 4.

Måndagen den 28 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 27 och protokollet för den 23 i denna månad.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Ribbings, Sigurd*, den 26 i denna månad bordlagda motioner:

N:o 16, om anvisande af medel till en ny kollegalön vid elementarläroverket i Haparanda; och

N:o 17, om beviljande af ett anslag å 30,000 kronor för verkställande af undersökning rörande lämpligaste sträckningen för en jernväg från Bottniska viken förbi Gellivara malmfält till norska gränsen.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Ribbings, Sigurd*, den 26 i denna månad bordlagda motion, N:o 18, om ändring af gällande stadganden rörande äktenskapsskilnad.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Wallenbergs* den 26 i denna månad väckta motion, N:o 19, om utfärdande af uppsägbara statsobligationer.

Föredrogs Herr *Reuterskiölds, Adam*, den 26 i denna månad bordlagda motion, N:o 27, om inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg.

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.*

Herr Wallenberg: Då denna motion blifvit väckt och kommer att öfverlemnas för behandling till Stats-Utskottet, har jag ansett

*Inköp af
Hallsberg -
Motala - Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

lämpligt att gifva Utskottet del af några egendomliga förhållanden i afseende på detta jernvägsaktiebolag, som göra, att man på ett eller annat sätt måste vidtaga åtgärder, så vida man icke vill att ur en misskrifning i Civildepartementet skall uppspira de allra förskräckligaste olyckor för en mängd enskilde.

Det här i fråga varande jernvägsaktiebolaget stiftades år 1871 och erhöll Kongl. Maj:ts sanktion på sin bolagsordning, hvilken i sin första § innehåller, att "bolaget är grundadt på aktier i öfverensstämmelse med hvad lagen af den 6 Oktober 1848 innehåller". Men om man vidare granskar denna bolagsordning, finner man i § 17 en bestämmelse, som lyder: "Aktieegare vare icke skyldig till någon betalning utöfver tecknade aktiebeloppet, såvida icke årliga behållningen af jernvägstrafiken blifver otillräcklig till ränta å och amortering af lån, som af bolaget i och för jernvägsbyggnaden upptagas, för hvilket fall aktieegare äro förbundne att, i mån af en hvars andel i bolaget, fylla det bristande beloppet, som styrelsen eger uttaxera".

Detta anser jag för min del stå i uppenbar strid med § 10 i aktiebolagslagen af den 6 Oktober 1848, som innehåller, att hvar och en är skyldig att betala det belopp, hvarför han tecknat sig, och icke mera, så vida *han icke derutöfver sig särskildt förbundit*. Nu är tydligt och klart och ännu obestriddt, att det här i fråga varande aktiebolaget icke är solidariskt, utan hvar och en skall betala sin andel af bristen. Så länge *alla* aktieegarne kunna betala de årliga utskrifningarne är allt godt och väl, men i den mån insolvente aktieegare komma att finnas, blir det icke möjligt för aktiebolaget att fortsätta sin verksamhet, utan då måste det på ett eller annat sätt göra konkurs, ty obligationsinnehafvarne lära icke åtnöjas med anbudet att få förfallna kuponger *till en del* infriade. Och jag kan icke se, huru en sådan konkurs skall kunna lagligen behandlas. Det heter nu visserligen, att den som eger en aktie i detta bolag, han säges ega något. Men det är icke ett egande att hafva råkat ut för en skuldförbindelse till okänt belopp, och vill man strängt följa den nyss upplästa paragrafen, sådan den blifvit nedskrifven och hittills tillämpad, hafva aktieegarne derigenom iklädt sig en förbindelse, om hvilken ingen menniska kan bestämma, huru mycket som skall betalas för att kunna lösköpa sig derifrån. Med detta högst orimliga förbehåll, som i sjelfva verket annullerar bolagets hela egenskap af att vara *ett aktiebolag*, har nu bolagsordningen blifvit *sanktionerad* af Kongl. Maj:t!

Den fjerde paragrafen har följande märkliga innehåll:

"Rätt till teckning eller köp af en eller flera aktier tillkommer hvarje myndig person, äfvensom *menighet* och *bolag*; skolande i hvarje fall föreskrifterna i denna bolagsordning lända delegarne till efterrättelse".

Der har nu blifvit stadgadt, att *menighet* och *bolag* också skola kunna teckna sig deri. När det är fråga om en så beskaffad ansvarighet är det egendomligt att se, huruledes i samma dokument, man sätter den enskildes hela egendom på spel, inrymmer man rätt att teckna för aktiebolag, hvilka icke kunna betala mera än aktieegarne

förbundet sig att tillskjuta på aktien, och så tager det slut på betalningen för de aktier, som af annat aktiebolag tecknats i detta olycksbringande jernvägsaktiebolag.

Dertill kommer den mycket vidunderliga omständigheten, att de, som hafva tillfällig rätt att yttra sig på en menighets vägnar, också blifvit tillerkända rätt att teckna menigheten för aktier i ett bolag, som har en obegränsad tillvaro. Jag har mig icke bekant, om de begärt Kongl. Maj:ts tillstånd; på det sättet kunde de komma ifrån den personliga ansvarigheten. Men hafva de icke begärt det, så hafva de iklädt sig sjelfva eller menigheten en utgift för en mycket längre framtid än deras befogethet sträckte sig. Jag tror mig icke öfverskrida grannlagenheten, då jag nämner några aktieegare, som finnas i detta utmärkta bolag; dessa äro bland andra:

Motala Mekaniska Verkstads aktiebolag,

Allhelgona församling,

Godegårds socken,

Lerbäckes socken,

Motala socken,

Ny socken,

Skenninge stad och

Skolrådet i Hvarf och Styra!

Der har Herr Talman nu ett utdrag ur aktieförteckningen på dem, som, förmodligen omedvetna, förbundet sig till något så oerhördt, som ligger i denna bolagsordning. Jag säger, att, om man icke vill, att ur detta frö skall uppspira en oändlighet af processer, som med vår långsamma lagskipning kunna komma att räcka under en eller annan mansålder, är det bäst att söka skaffa bolaget ur verlden till hvad pris som helst och så fort som möjligt. I alla menckliga beslut kunna ju misstag inflyta. Om t. ex. Riksdagen för sin del beslutar en civillag, i hvilken ett betydande fel insmugit sig, och denna lag sedermera, oakadt den granskning, som sådana beslut pläga undergå, blifvit sanktionerad af Kongl. Maj:t, så *kan* dock vid en kommande riksdag motion väckas om lagens ändrande, och *felet* kan af Riksdagen och Konungen blifva rättadt, så att sakerna åter kunna gå sin gilla gång. Men om, såsom här, ett *fel* blifvit begånget mot aktiebolagslagen, och en bolagsordning blifvit af Kongl. Maj:t sanktionerad, som står i uppenbar strid med hvad den angifves vara, så att deraf uppstår en verklig fara för hela vårt aktiebolagsväsende, då anses ingen makt kunna ändra ett sådant misstag! Bolaget kan icke ändra det, regeringen icke heller; de enda, som skulle kunna göra det, vore domstolarne. Men man vet, huru de i vanliga fall icke anse sig kunna döma mot hvad Kongl. Maj:t i administrativ väg beslutit, antingen det strider mot lag eller ej. Det är således en i alla afseenden bekymmersam fråga, och jag tror, att det här vore mycket bättre att stämma i bäcken än i ån, och därför hoppas jag att Stats-Utskottet må tillstyrka Riksdagen att till godt pris inköpa den i fråga varande jernvägen. Derigenom kan ett dilemma upphöra, och om det äfven sker med förlust för de nuvarande aktieegarne, är det dock mycket bättre för dem att få veta hvad de skola betala, än att intet sterbhus efter någon aktie-

Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

egare i detta jernvägsaktiebolag skall kunna utredas förrän efter trettiosju år. Jag anhåller, att mitt yttrande måtte få åtfölja motionen till Stats-Utskottet.

Herr Rydqvist: Under åberopande af det yttrande jag afgaf vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition angående lån till bergslagernas jernvägs-aktiebolag anhåller jag att få till protokollet antecknad, att jag för min del afstyrker det ifrågasatta inköpet för statens räkning af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg.

Öfverläggningen förklarades slutad, och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Olssons* den 26 i denna månad bordlagda motion, N:o 28, om antagande af en författning rörande skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Föredrogs Herr *Hammarhjelm*s sistlidne dag bordlagda motion, N:o 30, om anvisande af 30 millioner kronor för inköp af enskilda jernvägar.

Herr Rydqvist: För några dagar sedan, då Kammaren till vederbörligt Utskott remitterade Kongl. Maj:ts proposition om låneunderstöd åt bergslagernas jernbana, uttalade jag min tanke, att, om man en gång hade kastat sig in på den väg, som der föreslogs, skulle det icke dröja länge, innan åtskilliga motioner i samma riktning skulle inkomma till Riksdagen. Detta har nu också besannats; ty endast ett par dagar senare inlemnades den nyss remitterade motionen af Herr Reutersköld om inköp för statens räkning af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg, och samtidigt väckte Herr Hammarhjelm sin motion om att till Kongl. Maj:ts disposition ställa 30 millioner kronor för att inköpa, för statens räkning, sådana jernvägar, hvilka, efter pröfning i hvarje fall, Kongl. Maj:t kan finna vara af fördel, vare sig i politiskt eller ekonomiskt afseende, för staten att ega och trafikera i sammanhang med de af staten för egen räkning anlagda stambanor. Jag vill nu icke ingå i någon pröfning af de motiv, som den ärade motionären ställt i spetsen för sin framställning, ej heller af de faktiska och statistiska uppgifter i allmänhet, som han hemtat dels från eget land, dels från utlandet. Jag förbigår dem, emedan de, i min tanke, icke kunna inverka så särdeles mycket på frågans bedömande. Det är blott en sak, hvarpå jag ber att få fästa uppmärksamheten, och det är på de, som jag förmodar, fullt rigtiga uppgifterna angående de svenska jernvägarnes längd. Vi finne då, att vid 1877 års slut utgjorde statsjernvägarnes sammanlagda längd 151,4 mil, hvartill ytterligare

kommo de under byggnad varande med 47,5 mil, eller tillsammans 198,9 mil, således nära 200 mil. Vid samma års slut uppgick de enskilda redan fullbordade jernvägarnes längd till 313,4 mil, de under anläggning varande till 73,5, således tillsammans till 391,9, eller nära 400 mil. Motionären föreslår nu att, till en början och naturligtvis genom nya statslån, som skulle tagas i utlandet, använda 30 millioner kronor för inköp utaf några af dessa senare jernbanor. Men huru långt komma väl dessa 30 millioner att räcka? För min del är jag fullt öfvertygad derom att af nämnde dels färdigbygda, dels under byggnad varande 392 milen åtminstone $\frac{3}{4}$ eller i rundt tal 300 mil äro af den beskaffenhet, att vederbörande bolag, som sedan lång tid lefvat i illusionernas verld men numera vaknat och funnit sig grymt bedragna i sina vidt sväfvande förhoppningar, skola nu, sedan gärdet väl vore uppgifvet, med all ifver söka få begagna sig af den erbjudna fördelen, att staten skulle öfvertaga deras jernvägar och sammanbinda dem med sitt stambanenät. Jag kan icke och svårligen lär väl någon annan heller kunna bestämdt säga, hvad dessa i fråga varande enskilda jernvägar kostat eller komma att kosta i medeltal. Men då man vanligen inberäknar äfven materielen i sjelfva anläggningskostnaden, kan jag icke föreställa mig, att priset skulle kunna blifva lägre än 600,000 kronor per mil; statens banor kosta som man vet vida deröfver. Om jag således beräknar blott 600,000 kronor per mil, får jag dock en slutsumma af 180 millioner; det är således en tillökning af 180 millioner i den gamla statsskulden, hvarom här helt enkelt är fråga, och om jag sätter annuiteten till en så låg siffra som sex procent, så uppkommer en summa af 10,800,000 kronor, som staten årligen skulle utgifva för att kunna inköpa dessa jernvägar; ty, som sagdt, jag tager för alldeles afgjort, att största delen af dem skola inom kort tid begagna sig af denna utväg, om den blifver dem erbjuden. Med 10,800,000 kronor skulle således annuiteterna för statens jernvägsskulder ytterligare ökas, oberäknadt den nödtvungna nya skuldsättningen för under byggnad varande 47 $\frac{1}{2}$ mil stambanor, hvilka väl komma att kosta minst lika många millioner kronor och i årliga annuiteter kräva minst 2,850,000 kronor. Om jag nu evalverar den summa, hvarom här är fråga, till Pund sterl., synes den visserligen vara en småsak, men för svenska förhållanden och svenska finanser är det dock en högligen betänklig sak. Jag vill emellertid icke längre uppehålla mig härvid, väl vetande att Stats-Utskottet i främsta rummet och Riksdagen i det andra ännu icke fästa stort afseende vid de åsigter jag hyser i finansiella och ekonomiska frågor. Men hvad jag önskar och anhåller det är att, i händelse Stats-Utskottet kommer att på något sätt tillstyrka den i fråga varande motionen, Utskottet benäget täcktes uppgifva, hvari, efter Utskottets förmenande, källorna till de statsinkomster kunna vara att påräkna, som medgifva oss att ytterligare fortgå på denna statsskuldsättningsbana in infinitum, med ett ord, hvarifrån vexlar eller guld till betäckande af de nya annuiteterna på cirka 11 millioner skola tagas. Detta tyckes mig vara en billig begäran; den innebär ju blott den önskan, att Utskottet, för den händelse afseende fästes vid dessa motioner, måtte säga huru det

uppfattar ställningen i landet under den närmaste framtiden och huru vi skola kunna betala annuiteterna för de växande skulderna. Det är blott detta jag önskat få säga i sammanhang med remissen af den föreliggande motionen.

Ofverläggningen förklarades slutad, och motionen jemte yttrandet hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *Anderssons*, *Frans Albert*, sistlidne dag bordlagda motion, N:o 34, om a tagande af en lag angående förmögenhets- och inkomstskatt, i öfveren stämmelse med grunderna i förberedande skattejemkningskomiténs förslag till ny bevillningsförordning.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Anderssons*, *Frans Albert*, sistlidne dag bordlagda motion, N:o 35, om ändring i 58 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landtförsvarets ordnande
m. m.

Föredrogs ånyo Andra Kammarens den 25 och 26 i denna månad bordlagda protokollsutdrag N:o 10, med inbjudning till Första Kammarerna att förena sig i Andra Kammarens beslut om tillsättande af ett Särskildt Utskott för behandling af Herr *Keys* med fleres motion, N:o 13, med förslag till ny härordning jemte åtta andra motio ner.

Grefve *Hamilton*: Af dem, som möjligen skulle vilja afslå den framställning, som af Andra Kammarerna blifvit gjord, och hvilken innehålles i det föredragna protokollsutdraget, skulle visserligen ganska många skäl för en sådan åsigt kunna anföras. Jag vill nu för min del icke fästa mig vid de skäl, som kunna hemtas ur motionernas innehåll; ett tillräckligt antal torde i alla fall kunna framställas. Till en början får jag såsom min åsigt uttala, att jag ej kan finna riktigt, att man begagnar sig af en möjligen i grundlagen befintlig ofullständighet för att tillämpa densamma på ett sätt, som uppenbart strider mot dess mening. Läser man 37 § Riksdagsordningen, så finner man der, att Kammarne ega rätt att besluta tillsättandet af Särskildt Utskott för behandling af någon fråga, som eljest skulle remitteras till ständigt Utskott. Detta Särskilda Utskott är således i denna fråga i ständigt Utskotts ställe och blifver derigenom att betrakta såsom ett Särskildt Stats-, ett Särskildt Bevillnings- eller ett Särskildt Lag-Utskott; med ett ord det får egenskapen af ett ständigt Utskott i och för denna frågas behandling. Men deraf måste också följa, att man till ett sådant Utskott icke, utan att komma i strid med grundlagens mening, kan remittera frågor af sins emellan väsentligen olika natur; och det

kan ganska lätt påvisas, huru en sådan tolkning af grundlagens stadganden skulle föra till rätt egendomliga konsekvenser. Man kan t. ex. antaga, att i någon Kammare motion blifvit väckt om en ny kyrkolag; Kamrarne finna denna motion vara af den vidsträckta beskaffenhet, att den icke kan behandlas af det ordinarie Lag-Utskottet, utan tillsätta för ändamålet ett Särskildt Utskott. Skulle man då verkligen kunna grundlagsenligt och i öfverensstämmelse med grundlagens mening till detta Utskott remittera en fråga om t. ex. förändring i bevillningsförordningen eller i statsregleringen? Jag tviflar på att detta kan vara grundlagens mening, äfven om Kamrarne kunde taga sig den friheten. Detta synes också deraf, att enligt 69 § Regeringsformen samfärd votering skall ega rum, då Kamrarne stanna i olika mening om *Stats-Utskottets* förslag i afseende på statsregleringsfrågor. Om nu Kamrarne tillsatt ett särskildt Lag-Utskott samt dit hänvisat en statsregleringsfråga, och med anledning af Utskottets förslag stanna i skiljaktiga beslut i en sådan fråga, som under vanliga förhållanden och om förslaget kom från Stats-Utskottet skulle blifva föremål för votering, kan det då voteras öfver denna fråga, då den kommer från ett Utskott, som icke är Stats-Utskott? Jag tror det skulle blifva ganska svårt att afgöra, huru man i sådant fall rättast skulle förfara. Då jag emellertid icke kan säga, att det nu föreslagna tillvägagåendet att remittera olikartade frågor till ett och samma Särskilda Utskott är ordagrant stridande mot grundlagens bud, vill jag för min del icke på den grunden yrka något afslag å den föreliggande framställningen. Ett annat skäl till afslag skulle möjligen kunna hemtas ur följande omständighet. Ett Utskotts uppdrag kan ju i sjelfva verket icke vara något annat än att för Kamrarne utreda de frågor, som blifvit underställda dess pröfning, och i afseende på dem inkomma med förslag. Men här kan i sjelfva verket en sådan utredning icke blifva föremål för Utskottets åtgärd, emedan Andra Kammarens majoritet i frågan redan fattat sitt beslut. Motionerna äro väckta af ett fleral af Andra Kammarens ledamöter, och detta flertal har således redan uttalat hvad det vill i frågan. Första Kammarens ledamöter i Utskottet kunna följaktligen, efter hvad jag kan finna, icke hafva något annat uppdrag än att antingen instämma med Andra Kammarens majoritet, eller också för sin del reservationsvis till Kamrarne hemställa, att de måtte afslå den framställning, som kommer från Utskottet, i händelse motionerna der skulle få framgång. En af motionärerne förklarar sig önska afskaffandet af all slags tortyr i krigslagarne. Motionärerne borde då icke underkasta representationens egna ledamöter en tortyr, men för mig skulle det sannerligen vara en sådan att sitta i ett Utskott, der jag icke hade annat att säga än ja eller nej. Emellertid, dermed må nu vara huru som helst; jag är viss, att Första Kammaren vill af grannligheten gå Andra Kammarens önskan till mötes och medgifva det begärda Utskottets tillsättande, och jag vill i hufvudsak icke sätta mig deremot. En fråga anhåller jag dock att Kammaren måtte undantaga från det Särskilda Utskottets behandling, derför att den uppenbart icke kan, utan brott mot grundlagens bestämda ordalag, behandlas af Särskildt Utskott; det är nemligen frågan om förändring

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landförsvarets ordnande m. m.
(Forts.)

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landförsvarets ordnande m. m.
(Forts.)

i krigslagarne. Enligt 37 § Riksdagsordningen kan icke Särskildt Utskott tillsättas för frågor, som äro af den natur, att de skola behandlas af Tillfälligt Utskott; endast då en fråga är väckt, som enligt grundlagen tillhör ständigt Utskotts behandling, får i dess ställe Särskildt Utskott tillsättas. I frågor om krigslagarne skulle detta Särskilda Utskott naturligtvis fungera såsom särskildt Lag-Utskott. Men nu säger § 42 Riksdagsordningen uttryckligen såsom en förklaring öfver § 87 Regeringsformen, att från Lag-Utskottets befogenhet äro undantagna de delar af krigslagarne, som röra sjelfva krigsmakten och krigsståndet. Den nu väckta motionen angår emellertid icke andra personer än sådana, som tillhöra krigsståndet. Jag vet icke om Kammarrens ledamöter läst motionen, och tillåter mig således omnämna, att första delen af densamma rör straffarterna, den andra föreslår, att dessa straffarter måtte blifva lika för officerare, underofficerare och menige man, och den tredje afdelningen innehåller ett yrkande om skydd för truppen mot förolämpningar af befälet. Allt detta rör icke personer utom krigsståndet och kan icke af Lag-Utskottet behandlas, således icke heller grundlagsenligt af Särskildt Utskott. Jag anhåller därför, att, om Kammarren vill bifalla Andra Kammarrens förslag, dock från de motioner, som skola remitteras, måtte uteslutas den, som rör krigslagarne.

Herr Wærn: Jemte det att jag på de grunder, som den siste talaren anförde, instämmer i hvad han yrkat, anser jag alltså, att Kammarrens beslut om det Särskilda Utskottet bör innefatta, icke blott att Utskottet skall handlägga de motioner, som här äro i fråga, utan äfven sådana, som röra ämnen af enahanda eller likartad beskaffenhet. 8 § i de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen lyder: "Besluta Kammarne tillsätta Särskildt Utskott för behandling af något ärende, skall underrättelse derom ofördröjligen meddelas det eller de ständiga Utskott, som eljest skolat ärendet handlägga. Har, innan beslutet fattades, ärende af enahanda eller likartad beskaffenhet blifvit till ständigt Utskott hänvisadt, skall sådant Utskott inom åtta dagar efter af berörda underrättelse erhållen del hos Kammarne göra framställning om slikt ärendes öfverlemnande till det Särskilda Utskottet". Efter min uppfattning bör således detta Utskott komma att handlägga äfven enahanda frågor med dem, som i de nämnda motionerna afhandlas, men jag tror det hafva varit brukligt, att Kammarren vid sitt beslut äfven uttryckt detta.

Grefve af Ugglas: Jag medgifver att jag från början varit tveksam, huru vida jag skulle tillstyrka Kammarren att bifalla den af Andra Kammarren gjorda begäran, hufvudsakligen af det skäl, att enligt min uppfattning det förslag, som här föreligger, omöjligt kan leda till något slutligt resultat, med mindre så väsentliga ändringar i och tillägg till de uppgifna grunderna göras, att, efter min tro åtminstone, man har svårt att vänta sig, att sådant skall ske. Men hvad som bestämmer mig för att nu icke motsätta mig ett Särskildt Utskotts tillsättande är, att jag icke vill att man skall kunna säga, att åt detta

förslag icke blifvit egnad en så omsorgsfull pröfning, som möjligt. Jag kan för min del icke tro, att det skall komma att inom detta Särskilda Utskott gå till fullt så, som den förste talaren nämnde, att nemligen Första Kammarens medlemmar i Utskottet endast skulle få att säga ja eller nej; jag tror, att under de der uppstående öfverläggningarna åtskilliga förslag komma att af denna Kammares ledamöter framställas, eller att åtminstone en sådan utredning kommer att ega rum, att genom de afgifna reservationerna frågan varder från alla sidor belyst. I afseende på Grefve Hamiltons anmärkning om uteslutande af frågan om krigslagarnes omarbetning från de ärenden, det Särskilda Utskottet skulle få att handlägga, instämmer jag deri fullkomligt. Men jag har ett yrkande att göra, som står i nära samband med hvad den siste talaren anförde. Det är väl sant att, såsom han upplyste, de motioner, hvilka äro af enahanda art med de nu ifrågavarande och hvilka redan blifvit eller komma att blifva till något af de ständiga Utskotten hänvisade, skola inom åtta dagar återlemnas för att till det Särskilda Utskottet remitteras, och jag hade trott, att detta stadgande hade kunnat vara fullt tillräckligt, utan att något vidare behöft åtgöras, än att vid remissen af de åtta motionerna påpeka detta. Men hvad som nyligen tilldragit sig inom Andra Kammaren, då man velat vägra remiss till det Särskilda Utskottet utaf motioner, som äro af alldeles enahanda natur med dem, som skulle dit remitteras, gör att jag tror, att det vore rättare af Första Kammaren att, i öfverensstämmelse med hvad vid flera föregående tillfällen skett, på det sätt antaga Andra Kammarens inbjudning, att ett Särskildt Utskott tillsättes för behandling af de åtta ifrågavarande motionerna — jag förutser, att den nionde undantages — äfvensom af de andra motioner, som med de förra stå i sammanhang. Om proposition härå anhåller jag vördsammast.

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landförsvarets ordnande m. m.
(Forts.)

Herr Mannerskantz: Den förste talaren antydde, att grundlagen skulle blifva trädde allt för nära, om än icke alldeles öfverträdas, om man antog förslaget att till Särskildt Utskotts behandling remittera de ifrågavarande motionerna. Skulle denna invändning böra anses giltig, så skulle den i min tanke redan långt före detta blifvit framställd och af denna Kammare godkänd och vidhållen. Från ett ständigt Utskott framställdes dock för några år tillbaka ett mycket omfattande förslag, som gick derpå ut, att de olikartade ämnen, som här omnämnas, om försvarets ordnande och grundskatternas upphäfvande skulle gemensamt och af hvarandra beroende behandlas, och denna framställning blef, oaktadt många starka protester, deri äfven jag då förenade mig, icke blott af denna Kammares majoritet antagen utan ock af då varande främste mannen i Konungens råd offentligen och uttryckligen sanktionerad på detta rum. Sedan dess har frågan flere gånger varit å bane inom representationen och äfven från regeringens sida behandlats, om än icke alltid under bestämdt iakttagande af det nämnda sambandet, såsom senast vid sistlidne riksdag; dock utan att öfverenskommelsen derom någonsin blifvit ansedd eller än mindre förklarad upphäfd. Ingen må heller undra på att så icke

Särskildt Ut-
skott för be-
handling af
frågan om
landförsvarets
ordnande
m. m.
(Fotts.)

kunnat ske, ty det beslut, som vid 1873 års riksdag fattades, att grundskatternas afskrifning och försvarsväsendets ordnande skulle tillsammans behandlas, huru riktigt eller origtigt det än må hafva varit att ingå, det måste anses såsom ett bindande löfte, ingånget mellan de båda afdelningarne af representationen och regeringen, ett löfte, som man måste så länge hålla på att söka infria, åtminstone till dess det tydligen visar sig att sådant icke är möjligt. Hittills har man trott, att regeringen skulle taga saken om hand och komma fram med ett förslag, som sökte lösa denna framför alla andra stora och viktiga fråga på det sätt, att de båda frågorna så sammanbundos, att de på en gång i sin helhet framlades till en rätt afvägd, fullt nöjaktig lösning. Då nu detta, fastän fem år förflutit sedan aftalet ingicks, hittills icke skett, må man icke undra öfver, att den del af representationen, som framkallade berörda löfte, nu kommer och ifrågasätter att det varder uppfyllt. Detta löfte är, såsom herrarne behagade erinra sig, icke ovilkorligt, utan innefattar, att, om ett betryggande försvar kan erhållas, skola i sammanhang dermed grundskatterna afskrifvas. Frågan gäller således efter min tanke nu, huruvida det förslag till försvarets ordnande, som af ett flertal af Andra Kammarens ledamöter afgifvits, är till sin beskaffenhet så betryggande starkt, att man å andra sidan kan gå in på att mot förslaget antagande grundskatterna afskaffas och hela vårt beskattningsväsende i grund omregleras. Det är denna stora, i alla våra samhällsförhållanden djupt ingripande fråga, som efter fem års förlopp nu åter förekommer till allvarlig behandling i representationen. Någon gång måste det ju komma till behandling af frågorna i sådant sammanhang, och den, hvilken, såsom jag, anser det vara en lifsfråga för landet att få vårt försvar på betryggande sätt ordnad och förstärkt så fort som möjligt, den måste vilja, att hela frågan kommer i sitt sammanhang, till behandling inom representationen, och att, ju förr, dess hellre, beslut derom må fattas. Det är dock icke sagdt, att hela det från Andra Kammaren framställda förslaget måste antagas oförändradt. Jag har den öfvertygelse, att de Andra Kammarens ledamöter, som förenat sig om de afgifna motionerna, icke skola stå ovilkorligen fast vid hvarenda punkt af hvad deri blifvit föreslaget, utan att de, då frågan kommer till behandling, skola både gifva och taga skäl och ingå i en sådan omsorgsfull pröfning, hvarigenom det varder möjligt för Kamrarne att komma öfverens i denna viktiga fråga. Det är ett försök i denna riktning som jag tror vara af högsta vikt att vi nu få anställa; och jag har icke heller hört någon här vilja bestrida att det må göras. För min del tror jag, att, ur hvilken synpunkt man än ser saken, det icke blott är nödvändigt att bifalla denna framställning om ett Särskildt Utskotts tillsättande, som kommit från Andra Kammaren, utan att det ock är i hög grad lyckligt, att frågan slutligen kommer till behandling i denna form efter så långt dröjsmål, så att vi må kunna få se, om den emellan Kamrarne träffade öfverenskommelsen på ett för begge tillfredsställande sätt kan utföras eller icke, och i senare fallet åtminstone komma på det klara och kunna få frihet att göra ett försök i annan riktning. Här har blifvit framstaldt det påstående,

att en af dessa motioner icke borde hänvisas till det Särskilda Utskottet. Det skedde under uppgift, att det skulle vara stridande mot grundlagen att remittera frågor om krigslagarnes förändring till ett ständigt Utskott. Då jag för min del icke haft tillfälle att genom undersökning om huru dylika frågor förut blifvit behandlade kunna stadga mitt omdöme om denna invändnings giltighet, öfverlemnar jag den frågans afgörande åt Herr Talmannens upplysta pröfning. Hvad den af Herr Wærn gjorda framställningen deremot vidkommer, tror jag icke det vara behöfligt göra något sådant tillägg, emedan de Utskott, som fått med de förevarande sammanhängande motioner till behandling, vare sig från denna Kammare eller från den andra, skola enligt lagens bud till Kamrarne hemställa, att dessa motioner måtte få öfverlemnas till det Särskilda Utskottet. Jag får därför anhålla om proposition på tillsättande af det Särskilda Utskott, Andra Kam-maren föreslagit.

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landt försvarets ordnande m. m.
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: De första ord, jag här säger, är en bön till Kammaren att bifalla hvad Andra Kam-maren framställt äfven i afseende på den motion, som rör pröfning och granskning af krigs-lagarne. Jag tror mig icke säga för mycket, då jag säger, att den stora delen af Andra Kam-marens ledamöter, som gått in på den all-männa värnpligtens utsträckning, sätter synnerligen stort värde på att dessa krigslagar komma att undergå pröfning, huru vida en för-ändring till något bättre är möjlig. Med anledning deraf beder jag Kam-maren hafva den godheten att bifalla Andra Kam-marens hem-ställan jemväl i detta hänseende. För min del skall jag gerna lika-som den siste talaren låta mig nöja med Herr Talmannens uppfatt-ning af frågan. Jag tror dock att, om man jemför det förslag, som i motionen innehålles, med 42 § Riksdagsordningen rörande de ären-den, hvilka Lag-Utskottet skall behandla, man skall få svårt att kunna säga, att icke äfven någon del af krigslagarne böra af Lag-Utskottet behandlas. Som sagdt, då jag känner, hvilken stor vikt man inom Andra Kam-maren fäster vid att en förbättring göres i krigslagarne, innan värnpligten utsträcket, beder jag denna Kam-mare, om möjligt, förena sig i det beslut, Andra Kam-maren härom fattat.

Grefve Hamilton: Med afseende å hvad Herr Mannerskantz yttrade, ber jag blott att till hvad jag förut sagt få lägga, att hvad som är orätt kan icke blifva rätt därför, att det upprepas många gånger. Hvad man möjligen kan till följd af ett sådant upprepadt origtigt förfarande sluta är, att, då det origtiga steget tagits af två repre-sentantkamrar, det orätta icke kan vara så uppenbart stridande mot grundlagen, att man icke möjligen kan göra om saken ännu en gång, om det befinnes nyttigt. Jag har därför icke heller yrkat afslag å Andra Kam-marens framställning. Jag har blott sagt att jag för min del tror, att man vid detta tillfälle, liksom vid alla de föregå-ende, gått på en väg, som grundlagen, om den än icke uttryckligen förbjuder den, likväl antyder såsom icke varande den rätta. — Hvad åter den siste talarens anförande beträffar, så lider det ju icke något

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landtförsvarets ordnande
m. m.
(Forts.)

tvifvel, att icke Kammaren skulle med stort nöje gå hans önskan till mötes, men det förutsätter, att det skulle vara beroende af Kammarens godtfinnande. Men Kammaren må anse sig vara aldrig så maktägande och sjelfständig, så måste den likväl erkänna öfver sig en herre, och denne är grundlagen; och, om det är uppenbart, att motionen om förändring af krigslagarne icke kan enligt grundlagen af Särskildt Utskott behandlas, så må det icke anses såsom ett uttryck af obenägenhet att gå en vänlig framställning till mötes, om jag fortfarande står fast vid den mening, att denna motion måste undantagas från det Särskilda Utskottets handläggning.

Herr von Koch: Jag nödgas på grund af min öfvertygelse angående en riktig tillämpning af grundlagen instämma i det yrkande, som blifvit gjordt, att vid det beslut, som Kammaren fattar här, och hvilket jag för min del önskar må blifva ett antagande af Andra Kammarens inbjudning, i allt hvad som är möjligt, likväl undantages den motion, som angår *endast en underdånig skrifvelse* till Kongl. Maj:t, rörande omarbetning af krigslagarne. Men huru härmed än må komma att gå, så begagnar jag tillfället att åter från detta rum förklara, det äfven jag är en ibland dem, som anse det vara högst nödigt, att en omarbetning af krigslagarne varder verkställd i den syftning, att allas likhet inför lag upprätthålles. Jag vill, i anledning af ett yttrande från en talare här strax bredvid säga, att man alldeles icke undertrycker den ifrågavarande motionen derigenom, att den icke sändes till ett *Särskildt* Utskott. Det är öppet för Andra Kammaren hänvisa frågan till ett *Tillfälligt* Utskott, och om dess arbeten leda till något resultat, och frågan sedan kommer hit, så har åtminstone i senare tider denna Kammare aldrig vägrat att i *Tillfälligt* Utskott behandla ett ärende, som den Andra Kammaren efter sakens föregående behandling i *Tillfälligt* Utskott hit öfverlemnadt. Man kan icke med fog säga, att denna fråga blifver qväfd, i händelse Kammaren stannar vid det beslut, jag vågat föreslå, eller att Kammaren bifaller Medkammarens inbjudning i afseende å de åtta motionerna, hvilka eljest skulle af ständigt Utskott behandlas. Vidkommande det tillägg åter, hvarom här framställts yrkande, eller hvilket åtminstone ansetts nödigt, så föreställer jag mig, att det är obehöfligt. En talare har nyss från denna plats uppläst ett stadgande i vår arbetsordning, enligt hvilket det åligger ständigt Utskott, som eljest skolat handlägga de ifrågavarande ärendena eller andra, som med dem stå i sammanhang, att, sedan det fått del af Kamrarnes beslut om tillsättande af Särskildt Utskott, hos Kamrarnes göra framställning om att ärendena måtte dit öfverlemnas. Jag tror det är bättre, att denna ordning bibehålles, och att man icke på förhand förklarar, att allt, som har sammanhang med saken i fråga, skall till det Särskilda Utskottet remitteras. Det är svårt att säga något, hvori icke något sammanhang kan utletas med alla dessa motioner; det kan blifva nästan allt i hop, om man vill draga ut alla konsekvenser. Min mening är icke, att man skall till den grad uttänja frågan, utan tvärt om att man skall inskränka dess omfång, så att det varder möjligt för det Särskilda Utskottet att komma till något

resultat. Jag tror därför, att man borde nu helt enkelt stanna vid det förslag, som här blifvit från flera håll framställt, att till det Särskilda Utskottet remittera de åtta motionerna, men i afseende å de öfriga låta det bero på hvarje Utskott och sedermera på Kamrarne, om dessa motioners innehåll må anses hafva med de förra ett sådant sammanhang, att de böra till det Särskilda Utskottet öfverlemnas.

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landförsvarets ordnande m. m.
(Forts.)

Herr Talmannen yttrade, att innan han lemnade ordet åt den ledamot, som vore närmast i ordningen att detsamma erhålla, det torde tillåtas honom att uppläsa 8 § i de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen, när uppläsningen af denna § i föreskrifterna, hvilka Kammarrens fleste ledamöter antagligen icke hade till hands, möjligen kunde tjena till ledning för omdömet under öfverläggningens fortgång; hvar-efter Herr Talmannen uppläste den nämnda § som lyder sålunda: "Besluta Kamrarne tillsätta Särskildt Utskott för behandling af något ärende, skall underrättelse derom ofördröjligen meddelas det eller de ständiga Utskott, som eljest skolat ärendet handlägga. Har, innan beslutet fattades, ärende af enahanda eller likartad beskaffenhet blifvit till ständigt Utskott hänvisadt, skall sådant Utskott inom åtta dagar efter af berörda underrättelse erhållen del hos Kamrarne göra framställning om slikt ärendes öfverlemnande till det Särskilda Utskottet."

Herr Wallenberg: På rikssalen afhörde jag i år med mycken uppmärksamhet trontalet; men jag hörde också något, som liknade ett trontal. I trontalet uttalades den åsigt, att ytterligare meningsbrytningar vore af nöden, innan vi kunna hoppas komma till något resultat i den viktiga frågan om landets försvar. Jag får säga, att för min del anser jag dessa ord vara fullt rigtiga. Men sedan en motsatt åsigt blifvit uttalad, såsom den förste talaren omnämnde, utaf en majoritet inom en af Riksdagens Kamrar och sedan det är temligen allmänt känt, att denna majoritet har åtminstone ihärdighet, som är beundransvärd, så får jag säga, att man får dagtinga med sin öfvertygelse angående de omnämnda meningsbrytningarne och taga saken sådan den är, för att kunna komma till något resultat i en fråga, som står i vägen för så många andra. Vid riksdagens början lästes i en tidning något, som är förtjent af att komma till Kammarrens samtliga ledamöters kännedom, och jag tillåter mig därför att här uppläsa ifrågavarande få rader. De lyda sålunda:

"Det nyss öppnade riksmötet har icke helsats med något lifligt deltagande. Sällan har väl också före folkombudens sammanträdande en sådan tystrad, att icke säga rent af likgiltighet, varit rådande inom pressen och bland allmänheten. Har någon stämma låtit höra sig, så har det skett i pessimistiska ordalag.

Hvar skall orsaken sökas till denna för vårt politiska lif så föga hugnesamma företeelse? Otvifvelaktigt och till största delen deri, att erfarenheten från de senaste riksdagarne tyvärr gifvit vid handen, huru litet *folket*, såsom sådant, har att vänta af Kamrarnes verksamhet, då det gäller *verkliga* framsteg i politiskt, socialt och legislativt hänseende. De tvenne hufvudfrågor, härordningen och skattereformen,

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landtförsvarets ordnande
m. m.
(Forts.)

som under åratals ståt på dagordningen, hafva till den grad inkräkt våra lagstiftares tid och uppmärksamhet, att de haft föga syn eller häg för allt annat, som tarfvar förbättring och fortkomst inom samhället. Här af detta missmod och denna liknöjdhet, hvarmed man utanför riksförsamlingens portar följt debatterna derinom.

Så kan och bör det icke längre fortgå! Huru viktiga de nämnda frågorna än må vara, utgöra de dock icke *allt*, och ju mera de uttänjas i oändlighet, desto mera förlora de i intresse. Bredvid och jemte dem finnes mycket annat af påträngande vikt, som icke handlost får lemnas å sido, derföre att partierna icke kunna komma öfver ens i sitt köpslagande om bästa metoden att stärka vårt försvar eller fördela våra skatter.“

Jag är öfvertygad om, att ingen kan förneka sanningen af detta uttalande. Åtminstone säga de fleste man träffar: “när kommer Riksdagen till något slut med dessa frågor?” — “det finnes väl något annat i landet, som är af behof att Riksdagen deråt egnar sin uppmärksamhet, än dessa frågor.“ Derför har jag äfven alltid uttalat mig emot sammanlänkandet af dessa båda frågor, en skatteförenklingsfråga och en försvarsfråga, och jag är ännu öfvertygad om, att det samma icke leder till något resultat och att vi icke derigenom erhålla något betryggande försvar. Men om jag motsätter mig en sådan sammanlänkning, så motsätter jag mig derför icke, att frågorna må inom grundlagens gränser behandlas och vinna all den utredning, som är möjlig, och jag önskar och hoppas, att det Särskilda Utskott, som nu ofelbart kommer att tillsättas, måtte lyckas bättre än sina föregångare och att vi må få denna farliga fråga ur världen, på det Riksdagen må få tid att egna sin uppmärksamhet åt viktiga lagfrågor.

Grefve af Ugglas: Då jag sist hade ordet, nämnde jag, med kännedom om det stadgande i de reglementariska föreskrifterna, som nu blifvit här uppläst, att jag visserligen icke ansett nödvändigt att göra ett sådant tillägg, som jag då förordade, om icke förhållandet varit, att uti Andra Kammaren, för hvilken nämnda stadgande gäller lika väl som för den Första, det ifrågasatts att vägra remiss till det Särskilda Utskottet af andra än de nu i fråga varande motionerna, på den grund att Utskottet i annat fall skulle få för mycket att göra. Då en sådan uppfattning af detta stadgande gjort sig gällande hos ledamöter i Andra Kammaren, så föreställer jag mig, att samma tanke möjligen kunde förekomma äfven hos Andra Kammarens ledamöter inom vederbörande Utskott, och då Utskotten skola pröfva, hvilka motioner äro af den beskaffenhet, att de böra till det Särskilda Utskottet öfverlemnas, kan det inträffa, att, på grund af olika uppfattningar och till följd af votering, en eller annan motion icke kommer dit. Jag har derför trott, att det vore bättre, om man vidgade kretsen för det Särskilda Utskottets verksamhet, så att det samma egde upptaga äfven andra motioner, som med de nu i fråga varande stå i sammanhang, på grund hvaraf de ständiga Utskotten ovilkorligen måste inkomma med hemställan till Kamrarne angående öfverlemnande af dessa motioner till det Särskilda Utskottet, hvarefter Kamrarne finge besluta, om de stode

i det sammanhang med de öfriga, att de borde till nämnda Utskott hänvisas. Jag vet icke, om det är skäl att fortsätta mitt yrkande, då det, på grund af det senaste uppläsandet, är antagligt att min uppfattning icke gillas; men jag har velat uttala hvad jag nu nämnt, för att hafva mitt samvete fredadt, för den händelse att, på grund deraf att ett sådant tillägg icke blifvit gjordt, frändet Särskilda Utskottets behandling skulle komma att undandragas något ärende, som bort af detsamma handläggas.

Särskildt Utskott för behandling af frågan om landförsvarets ordnande m. m.
(Forts.)

Herr Wærn: Jag anhåller få upptaga Grefve af Ugglas' förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels antagande af Andra Kammarens inbjudning oförändrad, dels att densamma skulle antagas med den förändring, att från de frågor, som skulle behandlas af det Särskilda Utskottet, undantoges Herr Carl Ifvarssons med fleres motion, N:o 15, om underdånig skrifvelse angående omarbetande af krigslagarne, och dels slutligen, att inbjudningen måtte antagas med sagda förändring och dessutom ett tillägg af följande lydelse: "jemte andra motioner, som med här ofvan nämnda stå i sammanhang."

Härefter framställde Herr Talmannen först proposition på antagande af inbjudningen oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på bifall till densamma med ofvanberörda ändring, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på inbjudningens antagande med ej mindre för berörda ändring än äfven det föreslagna tillägget, hvilken proposition besvarades med många nej, blandade med ja; hvarefter proposition på inbjudningens antagande med merberörda ändring förnyades, och då dervid svarades talrika ja, blandade med nej förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 26 i denna månad bordlagda memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Herr Talmannen yttrade, att Kammaren till behandling af Tillfälligt Utskott hänvisat sex motioner; att detta antal väl ej vore större, än att alla motionerna utan svårighet kunde af ett enda Tillfälligt Utskott handläggas, men att, då det med säkerhet vore att förvänta, att under riksdagens lopp åtskilliga af Andra Kammaren med anledning af dess Tillfälliga Utskotts utlåtanden afgjorda ärenden komma att till Första Kammarens pröfning öfverlemnas och af Kammaren för vidare utredning till Tillfälligt Utskott hänvisas, Herr Talmannen funnit lämpligt, att två Tillfälliga Utskott, hvardera bestående af fem ledamöter och två suppleanter, skulle af Kammaren till-

sättas; samt att, på sätt förut varit öffligt, sekreteraren uppgjort förslag till de nu ifrågavarande sex motionernas fördelning emellan de båda Utskotten, enligt hvilket af Herr Talmannen gillade förslag motionerna, N:o 1, af Friherre *Klinckowström*, angående bestämmandet af det ofömedlade mantalet i de nya jordböckerna, N:o 13, af Herr *Adelsköld*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande inrättande af en fond till understöd åt inländske uppfinnare, och N:o 25, af Herr *von Strokirch*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning rörande lämpligaste sättet för torfindustriens befrämjande, skulle handläggas af Tillfälliga Utskottet N:o 1, samt motionerna N:o 8, af Herr *Wallenius*, om ändring af § 2 i gällande instruktion för direktionerna öfver länens lasarett och kurhus, N:o 15, af Herr *Grafström*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning rörande behöfligheten af förändrad lagstiftning angående äktenskapsskilnad, och N:o 29, af Herr *von Braun*, om förändrad anordning af undervisningen vid rikets elementarläroverk, af Tillfälliga Utskottet N:o 2; och finge Herr Talmannen nu hemställa, huruvida Kammaren behagade besluta, att två Tillfälliga Utskott, hvarterda bestående af fem ledamöter och två suppleanter, skulle tillsättas och de ifrågavarande motionerna dem emellan fördelas i enlighet med nyssnämnda förslag.

Svarades ja.

Vidare föreslog Herr Talmannen, att val af ledamöter och suppleanter i de Tillfälliga Utskotten skulle anställas nästa Lördag den 2 Februari; hvilket jemväl bifölls.

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Tornerhjelm* under tre veckors tid från den 1 i nästa månad.

Sedan ett protokollsutdrag om Kammarens beslut öfver Andra Kammarens inbjudning rörande ett Särskildt Utskotts tillsättning blifvit uppläst och godkändt; åtskildes Kammaren kl. $\frac{1}{4}$ 4 $\frac{1}{2}$ e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 31 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m. och dess förhandlingar eddes af Herr vice Talmannen.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 28 och protokollet för den 24 i denna månad.

Föredrogs och lades till handlingarne Banko-Utskottets den 28 i denna månad bordlagda memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Upplästes ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 49, hvaraf inhemtades, att nämnde Kammare biträdt det beslut, Första Kammaren fattat i anledning af Andra Kammarens gjorda inbjudning i fråga om tillsättande af ett Särskildt Utskott för behandling af Herr Keys motion N:o 13 med förslag till ny härordning jemte åtskilliga andra motioner.

Herr vice Talmannen yttrade, att, då det tillkomme Första Kammaren att välja åtta ledamöter i det Särskilda Utskott, som jemlikt Kamrarnes numera fattade sammanstående beslut skulle tillsättas, Herr vice Talmannen finge hemställa, det Kammaren behagade besluta, att fyra suppleanter till dessa ledamöter skulle utses.

Svarades ja.

Vidare föreslog Herr vice Talmannen, att val af ledamöter och suppleanter i det Särskilda Utskottet skulle anställas nästa lördag den 2 Februari; hvilket jemväl bifölls.

Herr *Wennerberg* erhöll ordet och tillkännagaf, att han inställt sig vid riksdagen.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Friherre *Adelsvärd*

N:o 4.

18

Torsdagen den 31 Januari.

under 14 dagar från den 5, Herr *Lothigius* i tre veckor från den 1, och Herr *Anders Larsson* äfven i tre veckors tid från den 3 nästkommande Februari.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.